Lausunnon antaminen Vt4 Vehniä-Äänekoski tiesuunnitelma- Luonnonsuojelulain 35 § mukainen Natura-arviointi

YMPLTK 18.11.2026
759/08.02.03/2023

Keski-Suomen elinvoimakeskus laatii tiesuunnitelmaa valtatien 4 parantamiseksi Vehniän eritasoliittymän ja Äänekosken Huutomäen liittymän välisellä osuudella. Suunnittelualue sijoittuu Laukaan ja Uuraisten kuntien sekä Äänekosken kaupungin alueille. Parannettavan valtatieosuuden pituus on noin 17 kilometriä, ja tie suunnitellaan pääosin nykyiseen maastokäytävään 2+2-kaistaiseksi moottoritieksi. Noin 5,6 kilometrin matkalla tie sijoittuu uudelle linjaukselle nykyisen tien läheisyyteen. Suunnitelmaan sisältyy lisäksi rinnakkaistiejärjestelyjä, melu- ja pohjavesisuojauksia, hulevesijärjestelyjä sekä riista-aitoja.

Tiesuunnitelma-alue sijoittuu Hirvaskankaan kohdalla lähelle Hitonhauta–Kylmähauta–Hirvasjoki-Natura 2000 -aluetta (FI0900011). Natura-alue muodostuu kolmesta erillisestä osa-alueesta: Hitonhaudasta, Kylmähaudasta (eli Kylmäpuron lähteiköstä) ja Hirvasjoesta. Kylmähauta sijaitsee noin 10 metrin päässä valtatien länsipuolella, Hirvasjoki noin 350 metrin päässä valtatien itäpuolella ja Hitonhauta noin 1,8 kilometrin päässä valtatien itäpuolella.

Natura-arvioinnissa tarkastellaan tiesuunnitelman vaikutuksia alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin sekä otetaan huomioon yhteisvaikutukset Äänekosken kaupungin ja Uuraisten kunnan kaavoitushankkeiden kanssa.

Tiesuunnitelman tiejärjestelyt sijoittuvat Hirvaskankaan kohdalla lähelle Natura-alueen Kylmähaudan ja Hirvasjoen osa-alueita, jotka ennalta arvioiden ovat hankkeen vaikutusalueella. Natura-alueen kolmas osa-alue, Hitonhauta jää etäisemmän sijaintinsa vuoksi tiesuunnitelman vaikutusalueen ulkopuolelle.

Kylmähaudan (Kylmäpuron lähteikkö) osa-alueesta sanotaan Natura-tietolomakkeessa seuraavaa: *Äänekosken ja Uuraisten rajalla sijaitseva Kylmäpuron lähteikkö kuuluu Keski-Suomessa hyvin harvinaisiin rinne- ja lähteikkösoihin. Suon ja sen reunasta jyrkkänä kohoavan harjukankaan rajan tuntumassa on sekä avolähteitä että tihkupintoja. Lähteikössä kasvaa harvinaisia vaateliaita kasvilajeja.*

Hirvasjoki on noin 3,5 kilometrin mittainen joki, joka laskee Pieni-Hirvanen-järvestä Niiniveteen. Natura-alueeseen sisältyy siitä noin kilometrin mittainen osuus. Hirvasjokea kuvataan Natura-tietolomakkeessa seuraavasti: *Hirvasjoki on hiekkapohjainen, leveä, matala ja kohtalaisen nopeasti virtaava joki. Vesi on silmämääräisesti arvioituna hyvää ja kirkasta. Yläjuoksulla joki virtaa syvällä kanjonissa, alajuoksulla jokilaakso leveämpi. Joen varressa tavataan pienialaisesti rehevää lehto- ja korpikasvillisuutta.* Suomen

Metsäkeskus (2026) on rajannut osia Hirvasjoen varresta metsälain 10 §:n mukaisina erityisen tärkeinä elinympäristökuvioina (puro).

Hirvaskankaan kohdalle suunnitellut tiejärjestelyt sijoittuvat Hirvaskankaan pohjavesialueelle (0989251) ja siellä pääosin pohjaveden muodostumisalueelle. Natura-alueen Kylmähaudan osa-alue sijaitsee pohjavesialueella kokonaan ja Hirvasjoen osa-alue osittain.

Arvioinnissa keskeisiksi mahdollisiksi vaikutuksiksi on tunnistettu erityisesti pohjaveden määrään ja laatuun sekä hulevesien johtamiseen liittyvät vaikutukset Kylmähaudan ja Hirvasjoen alueilla. Arvioinnissa on tarkasteltu myös muita mahdollisia vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin. Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on, ettei tiesuunnitelman ja muiden tarkasteltujen suunnitelmien yhteisvaikutuksista arvioida aiheutuvan merkittävää heikennystä Natura-alueen suojeluperusteena oleville luonnonarvoille.

Natura-vaikutusten arviointi, sekä muu aineisto löytyy väyläviraston verkkosivuilta: Valtatien 4 parantaminen välillä Vehniä - Äänekoski

Valmistelija: Ympäristötarkastaja Anna Kervola, puh. 040 568 1470

Esittelijä: Ympäristöpäällikkö Hanna Ahonen

Päätösehdotus

Äänekosken kaupungin ympäristölautakunta antaa seuraavan lausunnon:

Keski-Suomen elinvoimakeskus on pyytänyt Äänekosken kaupungilta lausuntoa valtatien 4 Vehniä–Äänekoski-tiesuunnitelmaa koskevasta Natura-arvioinnista, joka käsittelee vaikutuksia Hitonhauta–Kylmähauta–Hirvasjoki-Natura 2000 -alueeseen (FI0900011).

Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppien ja lajien säilyminen on varmistettava tiesuunnitelman jatkovalmistelussa ja toteutuksessa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää pohjaveden määrään ja laatuun sekä hulevesien hallintaan, sillä näillä voi olla vaikutuksia Natura-alueen lähteisiin ja vesiluontoon.

Natura-arvioinnissa on tunnistettu mahdollisia vaikutuksia erityisesti Kylmähaudan ja Hirvasjoen alueilla. Arvioinnin mukaan tärkeimmät mahdolliset vaikutusmekanismit ovat rakentamisen ja käytön aikaiset pohjavesi- ja hulevesivaikutukset. Rakentamisen aikana pohjaveden alentaminen ja työnaikainen kuivatus voivat muuttaa pohjaveden virtausta ja purkautumista. Lisäksi maanrakennustyöt voivat lisätä kiintoaineksen ja ravinteiden kulkeutumista hulevesien mukana vesistöihin. Vaikutuksia voi kohdistua erityisesti Kylmähaudan tihkupintoihin (maa-alue, josta pohjavettä tihkuu hiljalleen maanpinnalle), lähteisiin, sekä Kylmäpuroon ja Hirvasjokeen.

Käytön aikana vaikutuksia voi aiheutua muun muassa tiesuolauksesta ja liikenteen päästöistä sekä renkaiden ja tienpinnan kulumisesta peräisin olevista haitta-aineista. Tien päällystettyjen

alueiden lisääntyminen voi myös vähentää pohjaveden muodostumista ja muuttaa hulevesien määrää ja kulkeutumisreittejä. Hirvasjoen osalta hulevesiä johdetaan Pieni-Hirvanen-järven kautta jokeen. Järvi voi tasata hulevesien vaikutuksia, mutta se ei poista kaikkia hulevesien sisältämiä haitta-aineita. Myös poikkeustilanteisiin, kuten liikenneonnettomuuksiin ja haitallisten aineiden päästöihin, liittyvät riskit tulee huomioida. Natura-arvioinnissa on arvioitu, että suunnitellut pohjavesisuojaukset parantavat nykytilannetta, mutta niiden toimivuus ja hulevesien hallinta ovat keskeisiä myös hankkeen käytön aikana. Alueen hulevedet tulee käsitellä ennen Pieni-Hirvasta, johon on kohdistettu viime vuosina vesiensuojelullista valuma-aluekunnostusta.

Arvioinnissa todetaan, että pohjaveden virtausmallinnuksen laatimista rajoittavat puutteelliset tiedot kalliopinnan korkeudesta. Lisäksi epävarmuutta liittyy siihen, kuinka paljon pohjaveden purkautuminen voi vähentyä ilman merkittäviä haitallisia vaikutuksia Natura-alueen luontoarvoihin erityisesti purojen alivirtaamakaudella. Nämä epävarmuudet tulee ottaa huomioon jatkosuunnittelussa ja vaikutusten seurannassa. Pohjaveden määrän muutosten merkitystä ei tule arvioida ainoastaan keskimääräisten virtaamien perusteella, vaan huomioon tulee ottaa myös vähäisen virtaaman ajanjaksot, jolloin lähteiden ja purojen vesitalous voi olla herkempi muutoksille.

Natura-arvioinnissa esitetty pohjaveden laadun ja lähdeympäristöjen tilan seuranta tulee määritellä riittävän tarkasti. Seurannassa tulee huomioida lähtötilanne, seurannan ajoitus ja kesto, vastuutahot sekä toimenpiderajat tilanteisiin, joissa pohjaveden määrä tai laatu tai lähdeympäristöjen tila heikkenee. Seurannan tulee kattaa sekä rakentamisen että käytön aikaiset vaikutukset. Lisäksi tulee varmistaa, että pohjavesisuojaukset ja hulevesien hallintarakenteet toteutetaan suunnitelmien mukaisesti ja että ne toimivat myös poikkeustilanteissa, kuten rankkasateiden ja sulamisvesien aikana. Haitallisten aineiden pääsy Natura-alueen vesistöihin tulee estää myös mahdollisissa onnettomuus- ja vuototilanteissa.

Natura-arvioinnissa on tunnistettu myös mahdollinen vaikutus liito-oravan kulkuyhteyteen Kylmähaudan kohdalla. Tien leventämisen arvioidaan kasvattavan valtatien kohdalla nykyistä avointa aluetta noin 45 metristä noin 55 metriin. Arvioinnin mukaan tämä voi vaikeuttaa tai jopa estää liito-oravan liikkumisen valtatien yli. Valtatien ylittävä yhteys on tärkeä Kylmähaudan ja tien itäpuolisten elinympäristöjen välisen liikkumisen kannalta. Tiesuunnitelmassa yhteyden säilymistä on tarkoitus turvata puuistutuksilla ja hyppytolpilla.

Ympäristölautakunta pitää tärkeänä, että liito-oravan kulkuyhteyden toimivuus varmistetaan myös tiesuunnitelman toteutuksessa. Puuistutusten ja hyppytolppien sijoittelussa ja toteutuksessa tulee varmistaa, että ne muodostavat toimivan yhteyden tien molemmin puolin. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että yhteys säilyy toimivana myös puuston kasvaessa ja että mahdolliset melusuojaukset ja muut tiejärjestelyt eivät heikennä liito-oravan liikkumismahdollisuuksia.

Natura-arvioinnissa tunnistetut epävarmuudet ja seurannan tarve tulee ottaa huomioon tiesuunnitelman jatkovalmistelussa ja hankkeen toteutuksessa. Ympäristölautakunta pitää tärkeänä, että seurannan tulosten perusteella voidaan tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin, jos pohjaveden määrässä tai laadussa, lähdeympäristöissä tai vesistöjen tilassa havaitaan haitallisia muutoksia.

Suunnitelmassa on viitattu Äänekosken kaupungin pohjavesialueiden suojelusuunnitelmaan vuodelta 2017. Huomiona todetaan, että Äänekosken kaupunki on päivittänyt pohjavesialueiden suojelusuunnitelman vuonna 2025. Jatkosuunnittelussa tulee ottaa huomioon päivitetyn suojelusuunnitelman tiedot ja toimenpidesuositukset.

Päätös